

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 41, din 03.10.2010

Perspectivile reluării negocierilor în formatul „5+2” și Rezultatele reuniunii grupului de lucru pentru Acțiunea Europeană a R. Moldova

**Transcriptul emisiunii radiofonice, din 03 octombrie 2010, realizată de Asociația pentru Politică Externă (APE) în colaborare cu Agenția de știri și analize Imedia și cu asistența Fundației germane Friedrich Ebert Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată la Radioul Vocea Basarabiei în fiecare duminică.*

Principalele Teme ale Emisiunii:

1. Obținerea statutului de mediator pentru SUA și UE în cadrul formatului 5+2
2. Este sau nu posibilă reluarea negocierilor oficiale în formatul 5+2 până la sfârșitul anului
3. Reluarea circulației trenului pe ruta Chișinău – Odessa
4. Rezultatele reuniunii informale a grupului de lucru pentru Acțiunea Europeană a R. Moldova

Corneliu RUSNAC, moderator IMEDIA: Bună ziua stimați ascultători! Sunt Corneliu Rusnac și vă salut la o nouă ediție a emisiunii de sinteze și dezbateri pe teme de politică externă, emisiune realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert.

Invitații noștri de astăzi sunt domnii Victor Chirilă, Director Executiv al Asociației pentru Politică Externă și dl Radu Vrabie, Director de programe la aceeași Asociație. Bună ziua și bine ați venit la emisiunea noastră!

În cadrul programului de astăzi vom aborda două probleme importante care au avut loc zilele trecute, este vorba de consultările informale în formatul 5+2 consacrate problemei transnistrene care s-au desfășurat pe 27 și 28 septembrie la Viena și de cea de a treia reuniune informală a grupului pentru Acțiunea Europeană a R. Moldova sau simplu vorbind prietenii europeni ai R. Moldova care s-a desfășurat pe 30 septembrie la Chișinău și la care au participat delegați din 24 de țări ale UE. Vă propun să începem discuția noastră cu reuniunea de la Viena. Așadar, revenit de la Viena, Vicepremierul Victor Osipov a declarat că UE și SUA, care au în prezent statut de observatori în formatul 5+2 ar putea să obțină statut de observatori în cadrul aceluiași format alături de Rusia, Ucraina și OSCE. Cât de posibilă este obținerea acestui statut și pe ce se bazează afirmațiile dl Osipov, dle Vrabie?

1. Obținerea statutului de mediator pentru SUA și UE în cadrul formatului 5+2

Radu VRABIE, Director de programe al Asociației pentru Politică Externă: Dacă luăm în termen scurt nu cred că va fi posibil pentru că acordarea acestui statut UE și SUA nu se potrivește cu pozițiile Moscovei și, în special, a Tiraspolului. De altfel, la Tiraspol deja au apărut așa numitele scrisori din partea societății, în special, din partea diasporei moldovenești și celei rusești care cer neadmiterii acestui lucru, fapt prin care, din câte înțeleg, Tiraspolul încearcă să arate că sunt presiuni din societate pentru a nu permite acest lucru, însă, în același timp aceste discuții au drept la viață și este bine că sunt lansate în spațiul public. Vedem tot mai des că UE este tot mai prezentă în R. Moldova și, inclusiv, în regiunea

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 41, din 03.10.2010

Transnistreană. Sunt o serie de proiecte pe care UE le implementează în această regiune, de aceea, eu cred că mai târziu acesta va deveni unul ireversibil și cu toate împotrivirile care vin din partea Tiraspolului va fi greu de a nu da UE acest statut, mai ales că Tiraspolul consideră formatul 5+2 unul auxiliar și nu unul central. Aceasta foarte mult depinde de diplomația R. Moldova care trebuie să promoveze tot mai des și mai insistent acest lucru.

Corneliu RUSNAC: Dle Chirilă?

Victor CHIRILĂ, Director Executiv al Asociației pentru Politică Externă: Așa cum a spus Radu, într-adevăr, șansele ca acest lucru să se întâmple în viitorul apropiat sunt mici. Totuși, să nu uităm că în 2005 SUA și UE au fost acceptate în calitate de observatori la masa de negocieri în problema transnistreană și acest lucru s-a făcut după multe consultări și negocieri cu Chișinăul, cu Tiraspolul și, în special, cu Moscova. În cele din urmă, inițiativa Chișinăului, care a fost susținută și de SUA a fost acceptată și de către Moscova și Tiraspol. Cred că și în acest caz, vom asista în viitor la discuții intense la acest subiect, iar pe măsură ce statutul UE va crește în regiune și mă refer în primul rând la proiectele infrastructurale pe care UE le implementează deja în regiune; mă refer la proiectele de asistență socială care sunt implementate în regiune și finanțarea pentru continuarea acestor proiecte va crește; mă refer la rolul politic care în ultimii ani a crescut vizibil în regiune și această tendință va continua. Cu siguranță, toate aceste evoluții vor permite UE să schimbe atât la Moscova cât și la Tiraspol percepțiile asupra posibilei implicări a UE la masa de negocieri privind problema transnistreană. Cred că în cele din urmă acest lucru se va întâmpla, iar inițiativa Merkel – Medvedev, dacă ea va fi pusă în aplicare, cu siguranță va crea și mediul necesar pentru realizarea acestei inițiative, care este, în primul rând, o inițiativă a Chișinăului și, deocamdată, nu este împărtășită de Moscova și Tiraspol.

Corneliu RUSNAC: Anterior se vorbea despre o posibilă reluare a negocierilor până la sfârșitul acestui an, o posibilă reluare oficială a negocierilor până la sfârșitul acestui an. Mai este posibil acest lucru, dle Chirilă?

2. Este sau nu posibilă reluarea negocierilor oficiale în formatul 5+2 până la sfârșitul anului

Victor CHIRILĂ: Sigur, speranța rămâne. Până în prezent au fost câteva runde de discuții neoficiale în formatul 5+2, există o continuitate în ceea ce privește discuțiile dintre Tiraspol și Chișinău la nivelul Biroului de Reintegrare și oficiului dl Iastribceak, deci există această presiune din partea comunității internaționale, în special, din partea statelor membre ale OSCE de a demara, în sfârșit, negocierile formale în formatul 5+2 și nu numai din partea statelor membre OSCE dar, și din partea UE, în special. Cred că o astfel de întâlnire, o astfel de discuție în formatul 5+2, de data aceasta oficială, ar putea avea loc mai curând după alegerile parlamentare din noiembrie. Sunt convinsă că Transnistria nu este interesată să aibă o astfel de discuție înainte de a ști rezultatele alegerilor parlamentare din 28 noiembrie curent. Am putea să asistăm la o astfel de discuție, la o astfel de reuniune chiar cu ocazia întâlnirii Miniștrilor de Externe a OSCE de la Almata care va avea loc la începutul lunii decembrie. Această întâlnire va avea loc deja în contextul post electoral, rezultatele se vor cunoaște și, cu siguranță, dacă rezultatele vor fi de natură să permită o guvernare stabilă după aceste alegeri, fără îndoială că și

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 41, din 03.10.2010

Tiraspolul va analiza diferit situația și mesajele din partea Moscovei și celorlalte capitale vor fi mult mai pronunțate pentru reluarea oficială a acestor negocieri.

Corneliu RUSNAC: Dle Vrabie?

Radu VRABIE: Eu sunt mai puțin optimist. Sunt de acord că întâlnire formală, întâlnire oficială în cadrul formatului 5+2 anul acesta noi nu vom avea și din cauza alegerilor de pe malul drept și din cauza așa-ziselor alegeri de pe malul stâng care vor avea loc în decembrie. Într-adevăr premise au fost pentru acest lucru la începutul anului, dacă ne aducem aminte Victor Osipov a fost la Tiraspol în premieră, au avut loc câteva întâlniri Iastrebceak-Osipov la Chișinău, au existat premise însă, chiar atunci eram destul de sceptic în ceia ce privește dorința sinceră a Tiraspolului de a se angaja în niște discuții pentru că discuțiile, negocierile, în mare parte înseamnă compromis și înseamnă cedări din partea ambelor părți. Din păcate, la Tiraspol, fiecare cedare este interpretată ca o înfrângere și de aceia nimeni de la Tiraspol, cel puțin în condițiile actuale în care există administrația lui Smirnov, nu-și dorește să facă cedări în raport cu Chișinăul. Mai mult ca atât, întâlnirile, negocierile, discuțiile, grupurile de încredere înseamnă deschidere a regiunii, de ceia ce Tiraspol se teme cel mai mult. Întâlnirile în formatul 5+2, aici sunt de acord cu Victor, aceste întâlniri pot avea loc doar sub presiunea părților implicate în formatul 5+2, în special din partea Rusiei. Dacă se va reuși a convinge Rusia că un asemenea format oficial al trebui să aibă loc, doar sub aceste presiuni Tiraspolul ar putea să meargă la acest compromis. Atâta timp cât situația de la Chișinău este încă incertă Tiraspolul deține destule pretexte de a refuza să se întâlnească, și aici îl citez pe Iastrebceak, cu „un partener neclar”, poziția lor este că eu nu cunosc cu cine trebuie să poarte dialogul. Desigur că este un pretext, toată lumea înțelege lucrul acesta, însă, Tiraspolul, până una alta, reușește să îl folosească.

Corneliu RUSNAC: Pe 1 octombrie a fost reluată circulația trenului pe ruta Chișinău – Odessa. Cum a fost posibilă reluarea circulației acestui tren sistată încă acum patru ani și care este importanța acestui eveniment, dle Vrabie?

3. *Reluarea circulației trenului pe ruta Chișinău – Odessa*

Radu VRABIE: Da, la Chișinău existau mai multe discuții nefondate că ar fi cedări după meciul de fotbal și, inclusiv cu trenul acesta de la Odessa, de altfel, în spatele relansării circulației trenului s-a depus o muncă enormă. UE a avut drept prioritate reluarea mișcării pe calea ferată pe sectorul transnistrean. A fost creat un grup de lucru, de mai multe ori experții europeni au venit și la Chișinău și la Tiraspol, sau dus negocieri foarte multe, foarte grele, de altfel, pentru că și aici Tiraspolul a încercat, până în ultimul moment, să blocheze acest lucru. S-a relansat trenul și este un lucru foarte bun chiar dacă trenul merge foarte încet, chiar dacă au avut 24 de pasageri în loc de 400 pe care poate să îi aibă. Acest lucru este, în primul rând, unul simbolic, populația trebuie să înțeleagă că se fac eforturi aici la Chișinău. Plus la aceasta este un prim pas pentru trenurile marfare, ulterior se discută punerea în circulație și a trenurilor cu mărfuri care ar putea să meargă în această direcție, ori aici este un lucru care va ușura viața agenților economici care exportă mărfuri în Ucraina, inclusiv a agenților economici din Transnistria, mai ales ținând cont de ultimele modificări care au avut loc prin Amendamentele la Hotărârea de Guvern

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 41, din 03.10.2010

1001 prin care agenților transnistreni li se permite, cu avizul vămii moldovenești, să exporte pe cale ferată prin teritoriul Transnistriei și nu prin înconjur, ceea ce nu scade din regimul la frontieră ce a fost instituit în 2006, însă care ajută agenții economici să reducă cheltuielile pe care le au în momentul exportului. Acesta este un nou pas pe care Guvernul R. Moldova îl face în favoarea cetățenilor de pe malul stâng al Nistrului și sperăm că acest lucru va fi mediatizat ca și agenții economici din Transnistria și locuitorii din raioanele de est să înțeleagă că, de fapt, acea forță care își dorește cu adevărat reglementarea transnistreană există la Chișinău indiferent de incertitudinea politică care există acum aici.

Corneliu RUSNAC: Dle Chirilă?

Victor CHIRILĂ: Acest exemplu demonstrează încă o dată ceea ce spuneam anterior că rolul și influența UE în regiunea transnistreană crește și acest lucru nu se va opri pentru că interesul UE este foarte mare pentru a soluționa această problemă. Trebuie să înțelegem că în spatele acestei înțelegeri legate de reluarea legăturii Chișinău – Odessa pe calea ferată a fost nu doar suportul politic al UE dar, o implicare directă la nivel de experți. Din câte cunoaștem, UE și-a asumat și anumite riscuri financiare legate de eventuale probleme care pot apărea, probleme care au fost și în trecut, de exemplu, blocarea căii ferate de partea transnistreană, o blocare care, în fond, are consecințe financiare pentru parteneri. Cred foarte mult că prin astfel de exemple UE treptat va deveni un partener indispensabil în soluționarea problemei transnistrene. Mai mult decât atât, cred că astfel de exemple demonstrează că prin fapte concrete putem crea acel fundament necesar pentru soluționarea problemei transnistrene în general, soluționarea politică a problemei transnistrene. Deocamdată, așa cum a menționat și Radu, soluționarea politică este departe de a fi una realistă posibilă la această etapă deoarece nici Chișinău, nici Tiraspolul nu sunt destul de aproape, în termeni de dialog și în termeni de viziuni, pentru a găsi o soluție comună. În cazul acesta, accentul se pune pe colaborarea practică; colaborarea în sensul soluționării unor probleme stringente sociale, infrastructurale, economice. Ceea ce vedem noi în cazul căii ferate este un exemplu în această privință. Există și alte lucruri care pot fi rezolvate între timp, de exemplu, repararea, modernizarea drumurilor care sunt într-o stare deplorabilă. Există deja și resurse pentru a executa astfel de lucrări, resurse acordate de către SUA și UE. Există exemple ce țin de modernizarea infrastructurii sociale cum ar fi spitalele, școlile, proiecte realizate, iarăși, de UE care sunt puțin mediatizate dar, astfel de proiecte au loc. Momentul în care la Chișinău și la Tiraspol vor exista elite politice gata de dialog mai aproape ca viziuni, eu sunt sigură că astfel de proiecte, astfel de realizări mici în domeniul economic, social, infrastructural vor da rezultatele necesare pentru a impulsiona și dialogul politic.

Radu VRABIE: Revenind un pic la soluția politică sau posibilitatea rezolvării conflictului transnistrean despre care a menționat dl Chirilă, eu personal ca cetățean al R. Moldova m-aș teme să aud că iată, în urma reuniunii de la Viena s-a rezolvat conflictul transnistrean pentru că este imposibil acum la momentul în care se află Chișinăul și Tiraspolul pe poziții diametral opuse să avem o soluționare viabilă a acestui conflict. Această soluție politică trebuie pregătită, de creat premise pentru a se putea obține această reintegrare. Trenurile, proiectele de infrastructură sunt pași necesari în acest sens și sper că administrația de la Tiraspol va înțelege acest lucru și va încerca să devină din partea care blochează aceste inițiative, partea care impulsionează acest lucru. Transnistria se confruntă de mult timp cu un deficit bugetar foarte mare și cred că e timpul ca și locuitorii din stânga Nistrului să se întrebe de ce, în

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 41, din 03.10.2010

poftida faptului că ei lucrează, aduc bani în regiune, an de an situația economică în regiune este foarte proastă.

Corneliu RUSNAC: Acum să trecem la cea de a doua parte a emisiunii noastre. Cum spuneam pe 30 septembrie la Chișinău a avut loc reuniunea informală a grupului pentru Acțiunea Europeană a R. Moldova la care au participat delegați din 24 de țări ale UE. În cadrul acestei reuniuni au răsunat declarații clare în favoarea parcursului european al R. Moldova dar, și de încurajare pentru reformele promovate de Alianța pentru Integrare Europeană. Putem vorbi acum despre un mesaj de susținere a actualei coaliții de guvernare în alegeri și despre încurajarea creării unei noi Alianțe similare după scrutinul din noiembrie, Dle Vrabie?

4. Rezultatele reuniunii informale a grupului de lucru pentru Acțiunea Europeană a R. Moldova

Radu VRABIE: Eu cred că reuniunea nu a avut loc întâmplător joi, 30 septembrie. Într-adevăr există un mesaj clar de susținere a R. Moldova și a autorităților actuale care și-au exprimat voința de a parcurge calea europeană. Chiar dacă se speculează că este în campania electoral, de asemenea vizite a beneficiat și fosta guvernare, numai că la ei veneau rușii, deci, ministrul de externe a fost, ministrul economiei, a fost Putin, un lucru normal de altfel. Prin această reuniune se poate observa ce a obținut R. Moldova. Nu am avut un asemenea suport timp de 8 ani cum îl avem acum timp de un an, ceia ce demonstrează că în vederea implementării reformelor R. Moldova a avansat mult. Mai mult ca atât, R. Moldova a beneficiat și de anumite schimbări în regiune. Recent am participat la o conferință internațională la care s-a menționat faptul că datorită R. Moldova, Parteneriatul Estic are sens. Celelalte țări din Parteneriatul Estic, din varii motive, au stagnat la capitolul implementarea reformelor și R. Moldova chiar dacă nu a îndeplinit tot ce și-a propus, pe fundalul acestor țări arată foarte bine, este mai dinamică și, în acest sens, și UE îi trebuie o istorie de succes. R. Moldova fiind o țară mică, mai puțin complexă decât Ucraina poate fi această istorie de succes. Asta ne bucură pentru că UE, spre deosebire de Rusia, este un partener previzibil și corect. Dacă R. Moldova va reuși să îndeplinească chestiunile de ordin tehnic care sunt prezente în dialogul UE – RM ar crea posibilitate ca să fim, într-o anumită conjunctură, avansați în reformele pe care le facem. Prin reuniunea de joi s-a arătat că UE nu este doar un miraj, doar o discuție abstractă ci este o instituție care există și care ajută foarte mult R. Moldova. Mai mult ca atât, s-a demonstrat că acele 2 miliarde și ceva de dolari care au fost promise nu au fost doar vorbe goale. Ei sunt bani pregătiți pentru R. Moldova ceia ce în condițiile crizei economice, în condițiile unei situații în regiune destul de proastă, putem beneficia de ei. După cum am văzut, suntem singura țară din regiune la care s-au mărit pensiile, care a primit ajutor de stat, în pofida faptului că în regiune se taie pensiile, se taie salariile, ceia ce este un lucru bun pentru noi.

Corneliu RUSNAC: Dle Chirilă?

Victor CHIRILĂ: Reuniunea de joi ne-a demonstrat că pe parcursul acestui an ne-am asigurat în cadrul UE de un sprijin puternic din partea statelor membre UE. Acest sprijin s-a materializat în diferite moduri. De exemplu, am reușit să obținem acea finanțare de peste 2 miliarde de dolari pentru programele noastre economice, sociale și de reforme democratice. De asemenea, chiar cu ocazia reuniunii a fost semnat un

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 41, din 03.10.2010

acord care ne permite să accesăm fonduri ale UE care anterior erau accesibile doar statelor membre. Acest lucru este semnificativ pentru noi și chiar sugestiv. Sugestiv pentru că ne demonstrează că Moldova poate fi, în cele din urmă, integrată în UE și deveni membră a UE treptat accesând fonduri și participând la instituții care, până nu demult, erau asociate cu politica de extindere. Iată că Acordul demonstrează că Politica Europeană de Vecinătate și Parteneriatul Estic pot fi un vehicul spre integrarea noastră treptată în UE. Mesajele pe care le-a transmis mai toți reprezentanții UE sunt extrem de clare și de importante pentru noi. Clare în sensul viitorului și a consecințelor pe care le-ar putea avea rezultatele viitoarelor alegeri parlamentare. S-a spus fără putință de tăgadă că parcursul nostru european, viteza noastră de apropiere de UE va depinde de ritmul reformelor. În concluzie, am putea deduce, din cele spuse de miniștrii de externe ai UE, că rezultatele alegerilor din noiembrie curent ar trebui să mențină același ritm accelerat de implementare a reformelor pe care l-am văzut pe parcursul acestui an. Sigur, nu toate reformele începute au fost duse până la capăt dar, au fost trasate obiectivele, au fost trasate planuri concrete, acțiuni concrete care urmează de acum încolo să fie realizate și o dată realizate Moldova să poată beneficia de liberalizare a regimului de vize cu UE.

Riscurile unei eventuale încetiniri a procesului de reforme după alegeri sunt evident foarte mari pentru că ne aflăm, iarăși, într-o situație complicată. Nu am putut soluționa criza constituțională, nu suntem siguri de alegerile președintelui. În aceste condiții, fără îndoială, clasa politică va trebui să dea dovadă de rațiune și de înțelegerea complexă a situației pentru că, de exemplu, în caz contrar, am putea să asistăm la o răcire treptată a interesului UE față de țara noastră.

Corneliu RUSNAC: Anterior se vorbea despre faptul că după această reuniune UE ar putea prezenta R. Moldova Foaia de Parcurs pentru obținerea călătoriilor fără vize pentru UE. Rămâne valabil acest lucru dle Chirilă?

Victor CHIRILĂ: În octombrie, Comisia Europeană va prezenta un raport statelor europene, iar în baza acestui raport, analize privind situația reală la capitolul liberalizarea regimului de vize din R. Moldova, statele membre vor recomanda Comisiei să acorde R. Moldova un Plan de Acțiuni care, pe măsură ce va fi implementat, va deschide perspective clare pentru liberalizarea regimului de vize într-o perioadă previzibilă. Nu pot să spun la acest moment dacă acest Plan de Acțiuni va fi acordat până la alegerile din noiembrie. Cu siguranță, însă, ne putem aștepta ca acest document să fie oferit țării noastre până la sfârșitul acestui an. Nu cred că acest lucru va avea loc neținând cont de evoluțiile politice de după alegeri.

Corneliu RUSNAC: Adică, dacă la putere vine altcineva decât Alianța pentru Integrare Europeană șansele ca Moldova să obțină acest regim liberalizat de vize ar scădea nu?

Victor CHIRILĂ: Nu cred că șansele vor scădea pur și simplu perioada oferirii acestui Acord ar putea să fie alta, să fie îndepărtată cu câteva luni până când lucrurile nu se vor clarifica la Chișinău, până când agenda viitoarei guvernări nu va fi clară pentru UE în sensul obiectivelor pe care Guvernul de la Chișinău le va urmări în raport cu Bruxelles.

Corneliu RUSNAC: Dle Vrabie?

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 41, din 03.10.2010

Radu VRABIE: Eu din câte cunosc, nu va fi indicat un termen, în cât timp R. Moldova va putea obține acest regim și acest timp va fi direct proporțional de acțiunile pe care R. Moldova trebuie să le îndeplinească în Acest Plan de Acțiuni. Aici văd o logică, într-adevăr, în lumina ultimelor declarații ale liderului comunist Vladimir Voronin privind orientarea vectorului spre est, desigur că UE nu poate promite niște termeni, iar guvernarea de la Chișinău să nu facă acele acțiuni propuse de UE. De aceea, va fi o strânsă legătură cu acțiunile pe care trebuie să le facem. Dacă aceste acțiuni vor fi făcute într-un ritm bun, cu cât mai repede vom face acest lucru cu atât mai mari vor fi șansele noastre să obținem acest regim pentru R. Moldova.

Corneliu RUSNAC: Spre regret, timpul rezervat emisiunii noastre a expirat. Eu vă mulțumesc foarte mult pentru prezența la acest program. Stimați ascultători, eu Corneliu Rusnac, vă reamintesc că ați ascultat o emisiune de discuții pe teme de politică externă realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert. Pe curând!